

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא בתרא לו
עניין: בנהרדעא טייעי שכיחי
ומידא לידא משלמי

נחותי ימא לרבי משה שפירא זצ"ל מאמר יא

ב. הגרמ"מ זקס ז"ל סיפר שפעם נכנס בעל בית ת"ח לחפץ חיים ואמר לו את הוורט הבא: הגמ' ב"ב (לו.) אומרת: "הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא אתא מרי חושלא תפסינהו והוה קא טעין טובא [ואין עדים מעידין מה אכלו מעט או הרבה וטוען בעל השדה כי הרבה אכלו יותר מכדי דמיהן של עזים הללו - רשב"ם], אמר אבוא דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן דאי בעי אמר לקוחות הן בידי, והאמר ר"ל הגדרות אין להן חזקה, שאני עיזי דמסירי לרועה [דאע"ג דגדרות ניהו כיון דמסירי לרועה מתוך שמשונות הן יותר מאילים וכבשים ואין אדם יכול להחזיק בהן בדרך לפיכך יש להן חזקה], והא איכא צפרא ופניא [והאיכא צפרא - שהולכים יחידות מבית הבעלים עד בית הרועה, ופניא - שהרועה מביאן מן השדה עד תוך העיר וכל אחת הולכת מעצמה לבית הבעלים], בנהרדעא טייעי שכיחי [טייעי - ישמעאלים גנבים] ומידא לידא משלמי [מיד הבעלים ליד הרועה שחרית ומיד הרועה ליד הבעלים ערבית ואין הולכות יחידות כלל]. ואמר אותו יהודי שזה הביאור בפסוק (תהלים צה, ז): "ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו" בגלל ששכיחי טייעי אז מידא לידא משלמי, היום שיש הרבה טייעא אנו צאן ידו דוקא. כשנמצאים בלא שמירה אז השמירה היא דוקא מיד ליד, זה הביאור "צאן ידו", ידו דוקא שאנו נמסרים מידו ממש בזמן שאיכא טייעא. והחפץ חיים זיע"א נהנה מאד מביאור זה וחזר עליו פעמים רבות אותו יום.

משבצות זהב ספר יהושע פ"א

ושמעתי בשם החפץ חיים זצ"ל, שהיה מבאר (בשם הבלן של ראדון), הפס' "ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו" (תהלים צה), שכוונת "צאן ידו" שהשמירה אליו בלא הפסק, כדבר הנמסר מיד ליד, עפ"י הגמ' (בב"ב לו ע"א), הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעא, תפסינו והוה קא טעין טובא, אמר אבוא דשמואל, יכול לטעון עד כדי דמיהן וכו', ומקשה הגמ', והאמר ר"ל גדרות אין להן חזקה (שהרי הולכות לבד ואיכא איך יכול לטעון לקוחות בידי), ומתרצת הגמ', דמסירין לרועה, והא איכא צפרא ופניא, בנהרדעא טייעי שכיחי, ומידא לידא משלמי. (שבין שיש גנבים לא מניחים להם ללכת לבד לבית הרועה, אלא הוא בא ומוסר אותן ליד הרועה) וזאת הכוונה "עם מרעיתו וצאן ידו", שהשגחה אינה משאירה אותם רגע ללא שמירה. וכענין שאמרו בקידושין (עב ע"ב) עד שלא כבתה שמשו של עלי, זרחה שמשו של שמואל הרמתי וכו'.

ושמעתי שזה הביאור בבקשת משה מחקב"ה "יפקד ה' אלקי הרוחת לכל בשר איש על העדה וגו', ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה", וצריך להבין, וכי עלתה על דעת משה שהקב"ה לא יעמיד להם מנהיג ורועה, אלא, שבקשת משה היתה שיבחר הקב"ה במנהיג עוד בחייו, באופן שמיד יהיה מוכן למלאות את מקומו, שלא יהיה כלל הפסק בהנהגה של כלל ישראל. וכך גם נראה ממה שענה הקב"ה למשה שיקח את יהושע מיד, ויסמוך אותו ויעמיד אותו לפני כל העדה. וכך עשה משה כאמור בפרשת פנחס. וכן בסוף פרשת האזינו "ויבוא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא ויהושע בן נון" וברשי"י שם, "שבת של דיווני היתה גימלה רשות מזה וניתנה לזה, העמיד לו משה מתורגמן ליהושע, שיהא דורש בחייו, כדי שלא יאמרו ישראל, בחיי רבך לא היה לך להרים ראש", עכ"ל רש"י.